

CASA MATEU-ESCOLÀ (S. XVIII) DE LA PALMA D'EBRE

Rossend Escolà i Cubells

Antiga casa pairal construïda l'any 1778, i emplaçada vora l'església romànica, enfront de la part de l'absis, amb la façana principal cara al migdia i porta principal a l'actual carrer de les Escoles. A la part del darrera hi ha les dependències dels trulls del vi, i el molí d'oli a la planta baixa, amb un pati o verger plantat d'arbres fruiters. La part lateral dreta llinda amb el pati de les Escoles i el Camp d'Esports del poble, i la de l'esquerra al carrer Major.

La seva estructura és de parets de pedra i argamassa, la part davantera i la del darrera; les laterals són construïdes amb parets de tàpia molt ben feta; les cantonades i la gran portalada principal són de pedra. A la pedra clau de la volta de la porta principal, hi ha un escut treballat amb la inscripció "AVE MARIA - 1778". Igualment, altres portes de la planta baixa estan acabades amb arc de mig punt de maons o simplement amb un tronc com a llindar.

La gran entrada és empedrada amb grosses llambordes i dona pas a l'escala que puja fins a les golfes en la forma clàssica de cargol. A l'altura del primer pis continua la seva barana de ferro, fent balcó interior al voltant de la part dreta de l'entrada protegint-la un sòcol de fusta. Per l'altre costat hi ha dues finestres, una d'elles balconera, que corresponen a les cambres d'aquest primer pis. Al darrera hi ha les dependències de la cuina, la llar de foc, el menjador, el rebost i altres serveis, amb un terrat interior encarat cap al nord-est en què hi ha instal·lada una gran cisterna amb obertura coberta de pedra.

A l'entrada de la planta baixa, i al centre on dona l'ull de l'escala, es passa cap al molí, i per l'esquerra, al celler; a la dreta trobem la porta del llarg estable per a les cavalleries.

Porta principal des de l'interior de l'entrada, sortint cap al carrer
(Dibuix a la sanguina)

*PLANTA BAIXA: Des de l'entrada es pot apreciar amb detall l'embigat del sostre i el començament de l'escala.
(Dibuix a la sanguina)*

El segon pis correspon a la part principal de la casa, amb una gran sala central al davant, punt de reunió per a les festes, els àpats i els saraus familiars. Enfront de la porta d'entrada hi havia un petit retaule o altaret renaixentista de guix, decorat amb les clàssiques imitacions de marbre i daurats, presidit per una imatge de la Verge, probablement del Roser, conjunt que es va enderrocar a la guerra civil del 1936. Les dues cambres laterals que donen a la façana principal i les altres de la part del darrera, corresponen als dormitoris, també amb alcoves. A la de l'esquerra de la part davantera hi havia instal·lat un gran armari amb portes de fusta motllurades. L'arc de l'alcova és barroc, del 1781, i les pintures, d'estil modernista, probablement de finals del segle XIX.

Les obertures que donen a la façana principal són tres grans finestres i al costat sud-oest hi ha un balcó amb barana de ferro forjat d'estil barroc.

Totes les portes són les primitives de fusta, amb els seus corresponents elements de ferro forjat.

A la part alta es troben les golfes, amb tres finestral·ls allargassats de mides suficients per si convenia fer sortir, al sol, un canyís o canyissola plena de figues o altres fruits per posar-los a eixugar.

Tot l'edifici és cobert amb teulada de dos vessants i les clàssiques teules àrabs com és costum per aquestes comarques, amb les corresponents barbicanes de remarcable sortida. Una gran claraboia dona llum a l'abans esmentada escala d'esglaons de rajoles i cantoneres de fusta. La barana és de ferro forjat llista.

La superfície aproximada de tota la finca és d'uns tres-cents metres quadrats.

Com no s'han fet obres ni reformes d'importància d'ençà de la seva construcció, conserva la primitiva fesomia del passat segle XVIII, encara que es troba en un deficient estat de conservació, a causa, principalment, del seu abandó a partir de la guerra civil del 1936.

Aquesta casa, convenientment restaurada i condicionada, seria un edifici ideal per instal·lar-hi el museu local del poble, on tindrien cabuda tots els objectes que hi ha recollits dins l'església romànica, i tots els altres que al llarg del temps s'anessin reunint, i formar un valuós patrimoni cultural, de cara al que encara ens queda de les antigues cases pairals d'aquestes comarques, i a la vegada d'altres detalls de la vida rural de temps anteriors. Però això comporta unes despeses superiors a les que pot afrontar el municipi de la Palma. Caldria, doncs, demanar l'ajut de la Generalitat, ja que es tracta d'una tasca històrica i cultural de remarcable interès, no solament per al poble i la comarca, sinó per a tots els ciutadans de Catalunya.

*ENTRADA: Porta del gran estable per a les cavalleries i passadís del primer pis, amb la balconada que dóna a aquesta entrada.
(Dibuix a la sanguina)*

NOTES

- 1.- A la sala principal del segon pis, tingué lloc el convit del bateig de l'autor d'aquest treball, apadrinat pel reverend Francesc Escolà i Miquel, sacerdot fill de casa de l'Engràcia, i oncle seu.
- 2.- La sala principal i les cambres laterals de la part davantera del segon pis, durant els anys 1930 al 1933, es van condicionar per servir com a Escoles Públiques i Estatals de la Palma, ja que en aquells temps no es disposava d'altre lloc millor, fins que després es va construir l'actual edifici de les Escoles Nacionals, al 1933, fet pels mateixos paletes del poble que hi havia en aquell temps.
- 3.- A la dècada dels anys 1940-1950, novament aquesta sala principal del segon pis serví com a sala d'estudi i pintura del mateix autor d'aquest treball, on pintà el quadre **"El triomf de l'obediència"**, que més endavant fou exposat al Museu d'Art Modern, de Barcelona. En aquell temps, la majoria dels nois en edat escolar van passar per aquesta sala per servir de model i ésser dibuixats. També en aquest mateix lloc es varen pintar els decorats de teatre per representar **"La Passió"**.

CAMBRA DAVANTERA, AL SEGON PIS:

Detall de l'arc barroc de l'alcova, contruït el 1781. Les pintures de la decoració, de molt bon gust, són modernistes, per tant cal situar-les en època més tardana, a finals del segle XIX.

CISTERNA:

Obertura de la cisterna, al terrat del primer pis, feta de pedra picada i estil barroc